

Voorzitter Steenkamp

Tegenwoordig zijn 66 leden, te weten:

Steenkamp, M. A. van der Meer, Tiesinga-Autsema, Nuis, Eijnsink, Van der Werff, De Vries, Kruisinga, Coenemans, Uijterwaal-Cox, Kuiper, Van Dalen, J. H. B. van der Meer, Kiers, De Jong, Wagemakers, Buijsert, Vonhoff-Luijendijk, Kaland, Hendriks, Ginjaar, Van Tets, Schinck, Glastra van Loon, Groensmit-van der Kallen, Tummers, Van der Jagt, Maarssen, Schouten, Bukman, Grol-Overling, Van der Werf-Terpstra, Postma, Luteijn, Verbeek, Geertsema, De Gaay Fortman, Burkens, Zijlstra, Vermeer, Van Boven, Hofman, Baarveld-Schla-man, De Rijk, Heijne Makkreel, Van Veldhuizen, Stam, Veder-Smit, Vis, Heijmans, Van Bemmelen, Van Graafeiland, Schuurman, IJmkers, Van de Zandschulp, Zoon, Van der Lek, Van Mierlo, Feij, Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn, Pleumeekers, Abma, Barendregt, Hoekstra, Oskamp en Franssen,

en de heren Lubbers, Minister-President, Minister van Algemene Zaken, Rietkerk, Minister van Binnenlandse Zaken, en Brinkman, Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Ermen, Zoutendijk, Von Meijenfeldt en Vogt, wegens deelneming aan een bezoek van een parlementaire delegatie aan de Nederlandse Antillen in het kader van het Contactplan;

Bischoff van Heemskerck en Christiaanse, wegens verblijf buitenslands;

Kuilenburg-Lodder en Simons, wegens ziekte;

Van der Ploeg.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: Ik heb voorts bericht van verhindering tot bijwoning van de vergadering ontvangen van de

minister van Verkeer en Waterstaat, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister van Defensie.

Ik stel voor, gehoord het College van Senioren, de stemming over het wetsvoorstel Behoud van cultuurbezit (16 749) uit te stellen tot volgende week dinsdag, bij de aanvang van de vergadering om half twee.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van de wetsvoorstellen:

Wijziging van hoofdstuk XII (Departement van Verkeer en Waterstaat) van de begroting van uitgaven van het Rijk voor het jaar 1981 (verzamelontwerp; tweede wijzigingsvoorstel) (17 977);

Wijziging van hoofdstuk X (Departement van Defensie) van de aanwijzing en de raming van de middelen tot dekking van de uitgaven van het Rijk voor het jaar 1981 (eerste wijzigingsvoorstel) (17 557);

Wijziging van de begroting van het Staatsvisserijbedrijf te IJmuiden voor het jaar 1982 (18 126);

Wijziging van hoofdstuk III (Departement van Algemene Zaken) van de begroting van uitgaven van het Rijk voor het jaar 1983 (wijziging naar aanleiding van de Voorjaarsnota; eerste wijzigingsvoorstel) (18 159);

Wijziging van hoofdstuk XV (Departement van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) van de begroting van uitgaven van het Rijk voor het jaar 1981 (verzamelontwerp; derde wijzigingsvoorstel) (18 157);

Enige vereenvoudigingen op het gebied van het personen- en familierecht en het burgerlijk procesrecht (17 444).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Ingekomen stukken
Verkeer en Waterstaat
Defensie
Staatsvisserijbedrijf
Algemene Zaken
Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Aan de orde is de behandeling van **hoofdstuk I (Huis der Koningin) van de begroting van uitgaven van het Rijk voor het jaar 1984 (18 100-I).**

Dit wetsvoorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: De aanwezige leden van de fractie van de PSP wordt aantekening verleend, dat zij geacht wensen te worden tegen dit wetsvoorstel te hebben gestemd.

Aan de orde is de behandeling van **hoofdstuk III (Departement van Algemene Zaken) van de rijksbegroting voor 1984; begroting van uitgaven; aanwijzing en raming van de middelen (18 100-III).**

De beraadslaging wordt geopend.

De **Voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Geertsema, die hierbij zijn maidenspeech als lid van dit Huis houdt.

De heer **Geertsema** (VVD): Dank u zeer, mijnheer de Voorzitter. Het is een grote vreugde om in mijn maidenspeech mij direct tot de minister-president te mogen richten. Ik maak enkele opmerkingen over dit hoofdstuk. Allereerst wil ik iets zeggen over het Koninklijk Huis.

Wat de ministeriële verantwoordelijkheid voor de daden van de echtgenoot van de Koningin betreft, deel ik de opvatting van de minister-president dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen werkzaamheden die voortvloeien uit de koninklijke functie en andere werkzaamheden. Wat deze laatste betreft, gaat het naar mijn mening, hoe belangrijk ook, niet alleen om het maken van een goede keuze, maar ook om de wijze waarop die werkzaamheden worden vervuld. Ik ben het dan ook niet helemaal met de minister-president eens dat wat die

Geertsema

functies betreft de ministeriële verantwoordelijkheid kan blijven sluimeren.

Juist omdat deze overige functies van de echtgenoot van de Koningin in vele, ja zelfs in de meerderheid van de gevallen ten nauwste betrokken zullen zijn bij het openbaar belang, zal ook te dien aanzien wat de uitoefening betreft de ministeriële verantwoordelijkheid naar mijn overtuiging van kracht blijven. Die ministeriële verantwoordelijkheid is overigens een vraagstuk – ik ga daar nu nu niet inhoudelijk op in – dat ons straks weer sterk zal bezighouden als een wetsontwerp aangaande het lidmaatschap van het Koninklijk Huis ook deze Kamer ditmaal zal mogen bereiken. Ik wil er maar één opmerking over maken. Aan de overzijde is er onder andere door mijn partijgenoot de heer Wiebenga op aangedrongen dat de minister, om niet al te zeer in een monistisch systeem te vervallen, over het in te dienen wetsontwerp ook contact met de oppositie zal opnemen. De minister heeft de heer Wiebenga toen bedankt voor zijn suggestie. Des te meer verbaasde het mij om uit de memorie van antwoord te moeten vernemen dat naar de mening van de minister de oppositie klaarblijkelijk alleen bestaat uit de Partij van de Arbeid. Ik sta hier niet als gemachtigde van de andere oppositiepartijen, maar ik zou er toch op willen wijzen dat de oppositie wel iets breder is dan de Partij van de Arbeid.

Ik kom nu tot de Raad van State en bespreek allereerst het probleem van de advisering door de Raad van State over de begrotingsvoorstellen. Ik waardeer het ten zeerste dat, zoals blijkt uit de memorie van antwoord, de ministerraad zich buigt over de vraag of en, zo ja, hoe de procedure te verbeteren zou zijn. Ik heb echter toch mijn twijfels over het resultaat in de praktijk.

Ik vraag mij namelijk af of het kabinet inderdaad altijd de begroting voor de vakantie zodanig pleegt af te doen, dat er nog slechts details geregeld moeten worden. Het kan best zijn dat dit kabinet zich in zeer gunstige zin onderscheidt van zijn voorgangers, maar in het verleden bleven dikwijls toch ook nog vrij majeure kwesties over op het moment dat bewindspersonen zich aan hun broodnodige ontspanning gingen wijden.

Als dat het geval is, dan is ook de suggestie niet op haar plaats die ik nu een beetje vind in de memorie van

antwoord, dat de vertraging de schuld is van de ambtenaren die zich dan nog in een onderling gekissebis begeven over details. Ik hoop er echter toch het allerbeste van. Wat nu immers van de Raad van State gevraagd wordt, namelijk om zowat binnen een dag een oordeel te geven, betekent alleen maar dat er fouten worden gemaakt.

Verder is er in verband met de Raad van State door mijn fractiegenoot Heijmans zeer terecht een opmerking gemaakt bij de behandeling van de kortingswetten. Hij constateerde dat de Raad van State zich af en toe op politiek terrein begeeft en leidde dit onder andere af uit het advies van de Raad van State over de desbetreffende kortingswetten.

Ook de heer Nypels heeft in een interview in Elseviers Weekblad van 10 december jongstleden over dit probleem opmerkingen gemaakt. Ik ben er in de eerste plaats van overtuigd dat er zich in dit opzicht geen verschil voordoet tussen wat ik maar gemakshalve noem 'de geheime periode' van de Raad van State en de 'openbare' van nu.

Ik denk dat de adviezen in feite niet veranderd zijn. Toch is er door de openbaarheid in dit opzicht wel een kenmerkend verschil. Ik twijfel er niet aan dat ook de Raad van State dat beseft. Het is niet aan mij om nu een vinger op te steken om de Raad van State op verzuimen te wijzen. Allermint! Ik erken dat de grens tussen het maken van juridische op- en aanmerkingen en politieke niet eenvoudig is te trekken.

Ik wil de Raad echter wel in overweging geven zich nog eens te bezinnen op de vraag hoever hij kan gaan met het geven van politieke oordelen. Men moet natuurlijk voorkomen dat naarmate de adviezen meer in politieke richting gaan, de politici de neiging zouden krijgen om minder waarde te hechten aan het oordeel van de Raad van State. Het is natuurlijk de Raad zelf die moet beoordelen hoever hij in dit opzicht kan gaan. Wat dat betreft wil ik net zo eindigen als de heer Nijpels. Mijn fractie heeft in dit opzicht – trouwens in elk opzicht – het volste vertrouwen in de vice-president en, zo voeg ik daaraan toe, in alle leden van de Raad van State.

Ik wil nu spreken over de potentiële ministers in een kabinet. Hun gedragingen in een vorig leven zullen in den vervolge, heeft de minister-president geschreven, via een justitieel antecedenonderzoek worden nageplozen. Mijn fractie behoudt,

ondanks het antwoord van de minister, op dit punt haar bedenkingen. Alleen al het plaatsvinden van een zodanig onderzoek zal tijdens een zo in het licht van de publieke belangstelling staand gebeuren als een kabinetsformatie, aanleiding kunnen geven tot allerlei speculaties.

Als een potentiële bewindspersoon die in alle media hoge ogen gooit, uiteindelijk afvalt dan ligt de veronderstelling voor de hand dat zijn justitiële anteceden ten wel eens de oorzaak zouden kunnen zijn. Het wordt nu de beslissing van de formateur of iemand die een bepaalde overtreding heeft begaan, als bewindspersoon afvalt.

Mijn fractie wil dat oordeel liever in handen leggen van de politieke fractie of van de fractievoorzitter van de politieke partij waar de kandidaat-bewindspersoon uit voortkomt. De minister-president stelt natuurlijk terecht dat hij verantwoording moet afleggen aan het parlement voor de personele samenstelling van het kabinet. Dat betreft echter zowel de benoemde als de niet benoemde bewindspersonen.

Realiseert de minister-president zich dat het voor kan komen dat hij zal moeten mededelen dat deze of gene voorgedragene is afgefallen op grond van diens justitiële anteceden ten? Zoals gezegd, behoudt mijn fractie ter zake zeer grote twijfels.

Ten slotte wil ik nog spreken over het vraagstuk van de wetenschappelijke instituten en de vormingsinstituten van de politieke partijen. Ik ben blij dat door andere omstandigheden, ook de minister van Binnenlandse Zaken aanwezig is. Ik ben bijzonder gelukkig over de wending die deze zaak heeft genomen. Het is mij erg aan het hart gebakken, omdat de subsidie het geesteskind is van wijlen de heer Beernink en mij.

Ik ben de heer De Kwaadsteniet dankbaar dat hij aan de overzijde mijn wijze woorden – dat wil ik wel zeggen – van destijds heeft willen citeren. Gelet op de uitspraak bij amendement van de Tweede Kamer, waar ook ik volledig achter sta, wil ik mij beperken tot het betuigen van sterke adhesie aan de opvattingen aan de overzijde.

De Voorzitter: Is de minister-president, minister van Algemene Zaken, bereid terstond te antwoorden, of wil hij tijd voor beraad?

□

Minister Lubbers: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil terstond antwoorden, omdat ik niet graag de aandacht die